

Friskolernes Kontor

Prices Havevej 11
5600 Faaborg

Telefon 62 61
30 13
Telefax 62 61
39 11

df@friskoler.dk
www.friskoler.dk

Circa 828-2218

Dato: 04.08.09

Tavshedspligten på friskoler

I henhold til friskolelovens § 5 stk. 8 gælder forvaltningslovens kapitel 2 om inhabilitet og kapitel 8 (§ 27 ff.) om tavshedspligt for bestyrelsen, skolelederen, andre ansatte samt tilsynsførende. For privatinstitutioner oprettet efter dagtilbudsloven (friskolers børnehaver) gælder forvaltningsloven i dens fulde udstrækning.

Denne vejledning omhandler tavshedspligten. Denne kan defineres som pligten for personer til ikke uberettiget at videregive eller udnytte fortrolige oplysninger, som den pågældende er blevet bekendt med gennem sit arbejde i offentlig tjeneste eller hverv (fx bestyrelsesmedlem på en friskole).

Generel beskrivelse af tavshedspligten

For offentligt ansatte og andre, som virker eller har virket i offentlig tjeneste eller hverv, følger tavshedspligten af regler i straffeloven. Friskoler anses i de fleste henseender for offentlige institutioner. Ansatte inden for fx efterretningstjenesten, politiet, de sociale myndigheder og sundhedsvæsenet kan straffes for brud på tavshedspligten. Det samme gælder for personer, der er eller har været beskæftiget med en opgave, som udføres efter aftale med en offentlig myndighed, og det er primært denne sidste funktion, der vil være gældende for bestyrelsesmedlemmer og ansatte på friskoler, idet friskoleloven populært sagt sætter rammer for „aftalen med den statslige myndighed“, ligesom friskoler ofte indgår aftaler med kommuner, fx ved drift af børnehaver. Reglerne om tavshedspligt omfatter tillige de pågældendes medhjælpere, fx sekretærer.

For nogle erhverv betragtes tavshedspligten som så tungtvejende, at den som udgangspunkt går forud for den almindelige vidnepligt. Dette gælder fx læger, advokater og præster, men bestyrelsesmedlemmer og ansatte ved friskoler kan ikke undslå sig vidneforpligtelsen.

En oplysning anses for fortrolig, hvis det er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til private interesser. For personer i offentlig tjeneste eller hverv og for personer, som udfører opgaver efter aftale med det offentlige, gælder tavshedspligten tillige, når der foreligger væsentlige hensyn til offentlige interesser. Tavshedspligten sætter således grænser for offentligt ansattes ytringsfrihed. En oplysning, der er offentlig tilgængelig efter reglerne i offentlighedsloven (bilag 3), vil som regel ikke være omfattet af tavshedspligten. Offentligt ansatte kan ikke pålægges tavshedspligt i videre omfang, end det følger af lovgivningen. I denne henseende kan det give anledning til tolkning, at friskoler ikke er omfattet af offentlighedsloven, idet bestyrelsen på den enkelte friskole fastsætter de nærmere retningslinier for retten til indsigt i skolens forhold (obligatorisk vedtægtsbestemmelse), når denne aktindsigt ikke er i strid med tavshedspligten.

Tavshedspligten gælder ikke, hvis den pågældende efter lovgivningen er forpligtet til at videregive den fortrolige oplysning. Dette gælder fx i tilfælde, hvor der er indberetningspligt til en offentlig myndighed eller en pligt til at afgive forklaring som vidne. Tavshedspligten gælder heller ikke, hvis den pågældende handler i berettiget varetagelse af åbenbar almen interesse eller af egen eller andres tarv. Dette vil typisk være tilfældet, hvis en person, der har tavshedspligt, har viden om fx alvorlig kriminalitet. Det kan være berettiget at videregive oplysning herom til politiet.

På skoleområdet er tavshedspligt ofte særlig aktuel vedr. specialundervisningen og for SSP-arbejdet. Da en grundskole forvaltningsmæssigt er en selvstændig enhed, kan oplysninger ikke udveksles frit mellem den fælleskommunale pædagogisk-psykologiske rådgivning (PPR) og de enkelte skoler. Tilsvarende gælder mht. SSP-arbejdet, hvor de tre forvaltningsmyndigheder Skole, Socialvæsen og Politi arbejder sammen om kriminalitetsforebyggende foranstaltninger for truede

børn og unge. Her vil samtykkeerklæring fra forældre ofte være aktuel, når oplysninger med rette bør videregives.

Tavshedspligten skal sammenholdes med den underretningspligt, som ifølge Lov om social service påhviler enhver, men som er skærpet for personer i offentlig tjeneste, fx lærere og pædagoger, der har pligt til at underrette de kommunale myndigheder, når et barn under 18 år lever under utilfredsstillende forhold. Her gælder tavshedspligten ikke i forhold til den kommunale myndighed.

Hvornår har bestyrelsesmedlemmer tavshedspligt?

Det er reglerne i Forvaltningslovens kap. 8 om tavshedspligt, som gælder for skolens bestyrelse, leder og andre ansatte.

Kort fortalt er der tavshedspligt om:

- Fortrolige oplysninger, for eksempel enkeltpersoners private forhold. Dette indskrænker sig ikke til ansatte, elever og forældre, men i sagens natur vil det primært vedrøre disse.
- Oplysninger, som det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde på grund af skolens økonomiske interesser ved fx indhentede pristilbud, licitation m.v.
- Tavshedspligt vedr. enkeltpersoners, private selskabers eller foreningers interesse i at beskytte oplysninger om personlige økonomiske forhold (fx fripladsansøgninger) eller andre interne økonomiske forhold, som måtte være kommet frem i friskolens samarbejde med eksterne parter.

Men disse forhold gør det ikke éntydigt at afgøre spørgsmål om tavshedspligt, og der findes undtagelser:

- For eksempel er private forhold af ringe interesse alligevel ikke beskyttet. Det kan være, når en familie uden adressebeskyttelse flytter.
- Skolen kan være forpligtet til at udlevere visse oplysninger til myndigheder. Det gælder fx CPR-oplysninger til Undervisningsministeriet.

Bestyrelsesmedlemmer og forældre, der er medlemmer af en forældrebestyrelse i en børnehave drevet af en friskole, og personale i daginstitutioner, der drives efter dagtilbudsloven, er også omfattet af reglerne om tavshedspligt.

Oplysninger om private forhold, der ikke er umiddelbart tilgængelige for andre, som fremkommer i forbindelse med den pågældende, er fortrolige. Det har altså den betydning, at hvis man som medlem af en bestyrelse eksempelvis får kendskab til en af de ansattes private forhold, gælder tavshedspligten, og man kan derfor ikke gøre kendskabet til genstand for en drøftelse med fx ægtefælle, forældre eller ansatte på skolen uden brud på tavshedspligten.

På de fleste friskoler vil bestyrelsesmedlemmerne kun i begrænset omfang blive bekendt med fortrolige og private oplysninger, og i forhold til dette forekommer overraskende mange påstande om brud på tavshedspligt. Det kan skyldes, at urutinerede bestyrelsesmedlemmer har svært ved at forholde sig til tavshedspligten, men i væsentligt omfang skyldes det nok snarere, at mange bestyrelser søger at aftale et kodeks for diskretion, som bestyrelsesmedlemmer forventes at overholde. Denne „etiske tavshedspligt“ svarer i nogen grad til den udvidede loyalitetsforpligtelse, som de ansatte jævnligt forventes at leve op til, men som sjældent vil kunne håndhæves i juridisk forstand. Det er udmærket, hvis bestyrelsesmedlemmer er enige om at følge en kollegial loyalitet, når der refereres fra bestyrelsesmøder, og specielt når man undgår at tillægge andre bestyrelsesmedlemmer uetiske motiver, men omtale af fx uenighed i bestyrelsen vil ikke i sig selv være brud på tavshedspligten.

Man bør notere sig, at uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger, kan udgøre et brud på tavshedspligten, som efter straffelovens § 152 kan udløse bøde- eller fængselsstraf. Brud på tavshedspligten kan også udløse et civilt søgsmål. For skolens ansatte vil brud på tavshedspligten oftest give anledning til tjenstlige sanktioner, såsom advarsler, påtaler og i særlige tilfælde opsigelser.

Persondataloven stiller i øvrigt krav til skolerne om, hvordan og hvornår der kan indhentes, behandles og videregives personlige oplysninger. Foreningen har en særlig vejledning under udarbejdelse, så her skal kun kortfattet præciseres:

Oplysninger med følgende indhold kan i almindelighed ikke viderebringes uden samtykkeerklæring:

- race
- religion
- politiske eller foreningsmæssige forhold

- seksuelle forhold
- strafbare forhold
- helbredsforhold, misbrugsproblemer og lign.
- interne familieforhold, for eksempel stridigheder, selvmordsforsøg og ulykkestilfælde

Hvem er ikke omfattet af tavshedspligten?

Som nævnt indledningsvis er bestyrelsesmedlemmer, skolelederen, andre ansatte samt tilsynsførende omfattet af tavshedspligten. Det er derimod uklart, om det samme gælder for ulønnede praktikanter fra seminarierne, ulønnet forældremedhjælp og bestyrelsessuppleanter, der får mulighed for at deltage i bestyrelsesmøder som observatører. Ganske mange skoler lader derfor disse underskrive en tavshedserklæring, og på nogle skoler er det besluttet, at alle relevante personer skal underskrive denne erklæring. Et eksempel på en tavshedserklæring er vist som bilag 2 herunder.

Bilag 1. Uddrag af forvaltningsloven:

Kapitel 8

Tavshedspligt m.v.

§ 27. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, har tavshedspligt, jfr. borgerlig straffelov § 152 og §§ 152 c-152 f, når en oplysning ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som fortrolig, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, herunder navnlig til:

1. statens sikkerhed eller rigets forsvar,
2. rigets udenrigspolitiske eller udenrigsøkonomiske interesser, herunder forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner,
3. forebyggelse, efterforskning og forfølgning af lovovertrædelser samt straffuldbyrkelse og beskyttelse af sigtede, vidner eller andre i sager om strafferetlig eller disciplinær forfølgning,
4. gennemførelse af offentlig kontrol-, regulerings- eller planlægningsvirksomhed eller af påtænkte foranstaltninger i henhold til skatte- og afgiftslovgivningen,
5. det offentliges økonomiske interesser, herunder udførelsen af det offentliges forretningsvirksomhed,
6. enkeltpersoners eller private selskabers eller foreningers interesse i at beskytte oplysninger om

deres personlige eller interne, herunder økonomiske, forhold, eller

7. enkeltpersoners eller private selskabers eller foreningers økonomiske interesse i at beskytte oplysninger om tekniske indretninger eller fremgangsmåder eller om drifts- eller forretningsforhold.

Stk. 2. Inden for den offentlige forvaltning kan der kun pålægges tavshedspligt med hensyn til en oplysning, når det er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til bestemte offentlige eller private interesser som nævnt i stk. 1.

Stk. 3. En forvaltningsmyndighed kan bestemme, at en person uden for den offentlige forvaltning har tavshedspligt med hensyn til fortrolige oplysninger, som myndigheden videregiver til den pågældende uden at være forpligtet hertil.

Stk. 4. Fastsættes der i henhold til § 1, stk. 2, regler om tavshedspligt, eller pålægges der tavshedspligt efter stk. 3, finder straffelovens § 152 og §§ 152 c-152 f tilsvarende anvendelse på overtrædelse af sådanne regler eller pålæg.

Videregivelse af oplysninger til en anden forvaltningsmyndighed

§ 28. Oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, herunder oplysninger om race, religion og hudfarve, om politiske, foreningsmæssige, seksuelle og strafbare forhold samt oplysninger om helbredsforhold, væsentlige sociale problemer og misbrug af nydelsesmidler og lignende, må ikke videregives til en anden forvaltningsmyndighed.

Stk. 2. Videregivelse af de i stk. 1 nævnte oplysninger kan dog ske, når

1. den, oplysningen angår, har givet samtykke,
2. det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, at oplysningen skal videregives,
3. videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrunder hemmeligholdelse, herunder hensynet til den, oplysningen angår, eller
4. videregivelsen er et nødvendigt led i sagens behandling eller er nødvendig for, at en myndighed kan gennemføre tilsyns- eller kontrolopgaver.

Stk. 3. Andre fortrolige oplysninger må ud over de i stk. 2 nævnte tilfælde kun videregives til en anden forvaltningsmyndighed, når det må antages, at oplysningen vil være af væsentlig betydning for myndighedens virksomhed eller for en afgørelse, myndigheden skal træffe.

Stk. 4. Samtykke efter stk. 2, nr. 1, skal meddeles skriftligt og indeholde oplysning om, hvilken type oplysninger der må videregives, til hvem oplysninger må videregives og til hvilket formål. Kravet om skriftlighed kan dog fraviges, når sagens karakter eller omstændighederne i øvrigt taler derfor.

Stk. 5. Samtykke efter stk. 2, nr. 1, bortfalder senest et år efter det er givet.

Stk. 6. Lokale administrative organer, som ved lov er tillagt en selvstændig kompetence, anses som en selvstændig myndighed efter stk. 1 og 3.

§ 29. I sager, der rejses ved ansøgning, må oplysninger om ansøgerens rent private forhold ikke indhentes fra andre dele af forvaltningen eller fra en anden forvaltningsmyndighed.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke, hvis

- 1) ansøgeren har givet samtykke hertil,
- 2) andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov eller
- 3) særlige hensyn til ansøgeren eller tredjemand klart overstiger ansøgerens interesse i, at oplysningen ikke indhentes.

§ 30. Fortrolige oplysninger, der udelukkende er indhentet med henblik på statistiske uddrag eller som led i en videnskabelig undersøgelse, må ikke videregives til en forvaltningsmyndighed til anden anvendelse.

§ 31. I det omfang en forvaltningsmyndighed er berettiget til at videregive en oplysning, skal myndigheden på begæring af en anden forvaltningsmyndighed videregive oplysningen, hvis den er af betydning for myndighedens virksomhed eller for en afgørelse, som myndigheden skal træffe.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder dog ikke anvendelse, hvis videregivelsen påfører myndigheden et merarbejde, der væsentligt overstiger den interesse, den anden myndighed har i at få oplysningerne.

§ 32. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, må ikke i den forbindelse skaffe sig fortrolige oplysninger, som ikke er af betydning for udførelsen af den pågældendes opgaver.

Bilag 2. Tavshedserklæring

Samtlige bestyrelsesmedlemmer og ansatte på friskoler må, uanset hvor længe de har sæde i bestyrelsen/er ansat på skolen, udvise ubetinget diskretion med hensyn til forhold, der kommer til deres kendskab.

I henhold til straffeloven og friskolelovens § 5 stk. 8 (om forvaltningslovens kapitel 8) skal bestyrelsesmedlemmer og ansatte iagttage tavshedspligt i forhold til fortrolige oplysninger, de bliver bekendt med i kraft af ansættelsen/hvervet, eller som bliver dem pålagt. Tavshedspligten bortfalder ikke ved fratræden.

I henhold til straffeloven er der regulerende bestemmelser om private personers videregivelse af fortrolige oplysninger om en anden person. Med „person“ menes også juridiske personer såsom selskaber, institutioner og foreninger. Efter bestemmelserne må oplysninger eller billeder vedrørende en anden persons private forhold ikke uberettiget videregives. Dvs. at oplysninger om private forhold kan forlanges unddraget offentligheden.

Tavshedspligten efter friskoleloven vedr. fortrolige oplysninger erfarede under ansættelse eller bestyrelsesarbejdet kan i givet fald efterprøves efter den borgerlige straffelov. For ansatte kan brud på tavshedspligten få tjenstlige konsekvenser.

Følgende forhold skal især iagttages:

1. Tavshedspligt vedr. opnået indsigt i politiets efterforskning og forfølgning af lovovertrædelser m.v.
2. Tavshedspligt vedr. skolens økonomiske interesser, f.eks. indhentede pristilbud, licitation m.v.
3. Tavshedspligt vedr. enkeltpersoners, private selskabers eller foreningers interesse i at beskytte oplysninger om deres personlige forhold eller interne økonomiske forhold.
4. Tavshedspligt vedr. ansattes tjensteforhold eller oplysninger opnået i relation hertil.

Den som uberettiget videregiver eller udnytter fortrolige oplysninger kan straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder. Straffen kan stige til 2 år under særlig skærpende omstændigheder.

Undertegnede erklærer med underskrift at ville overholde tavshedspligten:

Jejsing Friskole dato:

underskrift

adresse

Bilag 3. Uddrag af offentlighedsloven om aktindsigt (gælder ikke på friskoler, men kan have betydning for tolkning af tavshedspligtens omfang)

Kapitel 2

Retten til aktindsigt

§ 4. Enhver kan med de undtagelser, der er nævnt i §§ 7-14, forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der er indgået til eller oprettet af en forvaltningsmyndighed som led i administrativ sagsbehandling i forbindelse med dens virksomhed. En forvaltningsmyndighed kan give aktindsigt i videre omfang, medmindre andet følger af regler om tavshedspligt m.v.

Stk. 2. Den, hvis personlige forhold er omtalt i et dokument, kan med de undtagelser, der er nævnt i §§ 7-11 og § 14, forlange at blive gjort bekendt med oplysningerne herom. Det gælder dog ikke i det omfang de hensyn, der er nævnt i § 13, eller hensynet til den pågældende selv eller andre med afgørende vægt taler imod.

Stk. 3. Begæring efter stk. 1 og 2 skal angive de dokumenter eller den sag, som den pågældende ønsker at blive gjort bekendt med.

§ 5. Retten til aktindsigt omfatter

1. alle dokumenter, der vedrører sagen, herunder genpart af de skrivelser, der er udgået fra myndigheden, når skrivelserne må antages at være kommet frem til adressaten, og
2. indførelser i journaler, registre og andre fortegnelser vedrørende den pågældende sags dokumenter.

Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke registre eller andre systematiserede fortegnelser, hvor der gøres brug af elektronisk databehandling, dog bortset fra fortegnelser som nævnt i stk. 1, nr. 2.

Stk. 3. Vedkommende minister kan fastsætte regler om offentlighedens adgang til at blive gjort bekendt med oplysninger i edb-registre m.v., der ikke er omfattet af loven om offentlige myndigheders registre. Der kan herunder fastsættes regler om betaling.

Notatpligt m.v.

§ 6. I sager, hvor der vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, skal en myndighed, der mundtligt modtager oplysninger vedrørende en sags faktiske omstændigheder, der er af betydning for sagens afgørelse, eller som på anden måde er bekendt med sådanne oplysninger, gøre notat om indholdet af oplysningerne. Det gælder dog ikke, såfremt oplysningerne i øvrigt fremgår af sagens dokumenter.

Stk. 2. Justitsministeren kan for nærmere angivne områder af forvaltningsvirksomhed fastsætte regler om opbevaring m.v. af meddelelser, der udfærdiges eller modtages ved hjælp af elektronisk databehandling.

Stk. 3. Vedkommende minister kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte regler om notatpligt for nærmere angivne grupper af sager om udøvelse af anden forvaltningsvirksomhed end nævnt i stk. 1.

Bilag 4. Uddrag af straffeloven.

§ 152. Den, som virker eller har virket i offentlig tjeneste eller hverv, og som uberettiget videregiver eller udnytter fortrolige oplysninger, hvortil den pågældende i den forbindelse har fået kendskab, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 2. Begås det i stk. 1 nævnte forhold med forsæt til at skaffe sig eller andre uberettiget vinding, eller

foreligger der i øvrigt særligt skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel indtil 2 år. Som særligt skærpende omstændighed anses navnlig tilfælde, hvor videregivelsen eller udnyttelsen er sket under sådanne omstændigheder, at det påfører andre en betydelig skade eller indebærer en særlig risiko herfor.

Stk. 3. En oplysning er fortrolig, når den ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som sådan, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser.

§ 152 a. Bestemmelsen i § 152 finder tilsvarende anvendelse på den, som i øvrigt er eller har været beskæftiget med opgaver, der udføres efter aftale med en offentlig myndighed. Det samme gælder den, som virker eller har virket ved telefonanlæg, der er anerkendt af det offentlige.

§ 152 b. Med samme straf som efter § 152 straffes den, som udøver eller har udøvet en virksomhed eller et erhverv i medfør af offentlig beskikkelse eller anerkendelse, og som uberettiget videregiver eller udnytter oplysninger, som er fortrolige af hensyn til private interesser, og hvortil den pågældende i den forbindelse har fået kendskab.

.....

§ 152 c. Bestemmelserne i §§ 152-152 b gælder også for de pågældende personers medhjælpere.

§ 152 d. Bestemmelserne i §§ 152-152 c finder tilsvarende anvendelse på den, som uden at have medvirket til gerningen uberettiget skaffer sig eller udnytter oplysninger, der er fremkommet ved en sådan overtrædelse.

Stk. 2. Med samme straf straffes den, der uden at have medvirket til gerningen uberettiget videregiver oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold, jf. forvaltningslovens § 28, stk. 1, som er fremkommet ved overtrædelse af §§ 152-152 c.

.....

§ 152 e. Bestemmelserne i §§ 152-152 d omfatter ikke tilfælde, hvor den pågældende:

- 1) er forpligtet til at videregive oplysningen eller
- 2) handler i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv.

§ 152 f. Overtrædelse af §§ 152-152 d, hvorved der alene er krænket private interesser, er undergivet privat påtale.

Stk. 2. Offentlig påtale kan dog ske, når den forurettede anmoder herom.

....

§ 155. Misbruger nogen, som virker i offentlig tjeneste eller hverv, sin stilling til at krænke privates eller det offentliges ret, straffes han med bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Sker det for at skaffe sig eller andre uberettiget fordel, kan fængsel indtil 2 år anvendes.